

*Сковронська І. Ю.,**кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення
Львівського державного університету внутрішніх справ**Юськів Б. М.,**старший викладач кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення
Львівського державного університету внутрішніх справ*

МОВЛЕННЄВА ТА ПОВЕДІНКОВА АВТЕНТИЧНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті наголошується на формуванні іншомовної особистості здобувача вищої освіти, яка дає йому можливість бути ефективним учасником міжкультурної комунікації у конкретному соціумі. Дотримання автентичності навчального матеріалу і автентичності мовленнєвої поведінки здобувачів вищої освіти є ефективним засобом підвищення мотивації і зацікавлення до вивчення та вживання іншомовної розмовної лексики з урахуванням соціокультурних особливостей, пізнання невідомої мовної культури і в такий спосіб сприяє утворенню і сприйняттю дискурсу в навчально-мовленнєвих і соціальних та соціально-побутових ситуаціях. Автентичним ми називаємо такий дискурс, який є якісним з позиції його функціонування і використання тих мовленнєвих механізмів, які сприяють здійсненню спілкування у природних умовах існування. Автентичний текст характеризується чималим добром автентичної і загальної лексики, а також правильним граматичним оформленням висловлювання. У ньому відображено неповторний колорит країни, мова якої вивчається, а також інформацію, що є цікавою та значущою для здобувачів вищої освіти і відповідає їх професійній спрямованості, потребам та інтересам. Володіючи інформацією про іншомовну культуру користувач легше вступить у міжкультурні контакти з іншою особою. Тому, ефективність спілкування між представниками різних культур полягає не тільки в подоланні мовного бар'єру, а й міжкультурного. Дієвим засобом втілення цих навчальних вимог у практичне використання є ужиток у ході навчання фрагментів автентичних текстів сучасних англійських періодичних видань, які поєднуються з індивідуальним досвідом здобувачів вищої освіти, розширюють уяву і поглиблюють мислення, включають незнайому лексику, яка використовується носіями мови.

Застосування в навчальному процесі іншомовного лінгвокраїнознавчого матеріалу є ефективним засобом підвищення мотивації до вивчення та вживання іншомовної розмовної лексики з урахуванням соціокультурних особливостей, дотримання мовленнєвої автентичності майбутніх фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Одним із засобів втілення цих вимог на практиці є застосування у процесі навчання фрагментів автентичних текстів сучасних англійських друкованих видань, які співвідносяться з особистим досвідом здобувачів вищої освіти, розвивають уяву і мислення, включають незнайому лексику, яка використовується носіями мови. Володіючи знаннями про іншомовну культуру мовець легше вступить у міжкультурні контакти з іншою особою. Тому, ефективність спілку-

вання між представниками різних культур полягає не тільки в подоланні мовного бар'єру, а й міжкультурного.

Ключові слова: мовленнєва автентичність, фрагмент автентичного тексту, комунікативна компетентність, міжкультурний контакт, мовленнєва поведінка, мовний бар'єр, носій мови.

Постановка проблеми. Виклики, які постають перед науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти, продиктовані тими суворими реаліями війни, в яких вимушені ми працювати сьогодні. Питання якості освіти ніколи ще не стояло так гостро. Конкуренція між молодими фахівцями зокрема, і фахівцями у кожній сфері загалом надзвичайно висока. Тому здійснювати професійну діяльність не лише в межах своєї мовної спільноти, але й у іншомовному середовищі є вимогою часу. Згідно з сучасними міжнародними стандартами, які визначають рівень володіння іноземною мовою, випускник вищого закладу освіти зобов'язаний уміти висловлюватися без істотного витрачання часу на пошук точних мовних засобів у ході досягнення ним соціальних і професійних цілей, демонструвати вірний ужиток мовленнєвих прикладів і засобів спілкування. На сучасному етапі іноземна мова є інструментом полікультурного розвитку особистості і засобом, що забезпечує її інтеграцію до нового суспільства. Саме в процесі вивчення іноземної мови закладається основа до позитивного прийняття студентами елементів іншої культури, вибудовується толерантне ставлення до представників світових культурних спільнот. Для досягнення ефективності в міжкультурному спілкуванні необхідно не тільки оволодіти мовленнєвими уміннями і навичками, але й навчитися користуватися мовою відповідно до умов соціокультурного життя носіїв цієї мови. Міжкультурне спілкування є більш складним в порівнянні з комунікацією, оскільки воно передбачає володіння не тільки мовним кодом, а й системою культурних значень лінгвістичних одиниць, системою значень того, що відбувається. Соціокультурна інформація полегшує засвоєння мовних елементів і збагачує їх [1, с. 275]. Володіючи інформацією про іншомовну культуру користувач легше вступить у міжкультурні контакти з іншою особою. Тому, ефективність спілкування між представниками різних культур полягає не тільки в подоланні мовного бар'єру, а й міжкультурного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми відбору автентичного навчального матеріалу в розрізі формування

соціокультурної компетенції присвячені роботи таких вчених як О.Б. Бігич, І.І. Єременко, Н.В. Мороз, В.Ю. Паращук, Л.І. Березенська, Т.М. Колодько, С.О. Шехавцова, М.І. Соловей, В.П. Наталін, Ю.І. Веклич, Г.І. Вороніна та інші. На думку М. Мороз соціокультурна компетенція – це інтегративне утворення, яке включає: країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні знання; уміння та навички співставляти мовні засоби з метою і умовами спілкування; уміння організувати мовленнєве спілкування відповідно до соціальних норм поведінки; уміння використовувати мовні засоби відповідно до національно обумовлених особливостей [2, с.56]. Вчені Бігич О.П. Наталін В.П. Єременко І.І. аналізують змістовні аспекти автентичності навчального тексту і пропонують етапи роботи з ними у процесі автономного навчання професійно орієнтованого англійського навчання. Аналізуючи три етапи роботи з фаховими текстами, Гречухіна І. наголошує, що саме на основі оригінальних текстів можна опанувати необхідні термінологічні одиниці, оскільки лише на рівні тексту професійні терміни постають як цілісна комунікативна система [3, с. 49]. Розробляючи дидактичну схему формування у студентів міжкультурної комунікації, вчений Беґека Д.А. пропонує певний алгоритм дій студента в опрацюванні автентичного комунікативного матеріалу: визначення назви автентичного тексту, аудіо-тексту, відеоролику, ілюстрації, визначення зав'язки, кульмінації, розв'язки подій у тексті, виокремлення соціокультурних компонентів, проведення дискусії з наголосом на порівнянні фонових фактів з елементами рідної культури, моделювання навчально-мовленнєвої ситуації на основі поданого автентичного матеріалу, усний переказ змісту, основної ідеї, частин автентичного тексту, письмова робота (анотація, переказ та ін.) [1, с. 276].

Мега старті полягає у визначенні ролі автентичного матеріалу у формуванні у здобувачів соціокультурної іншомовної комунікативної компетентності, без якої досконалий і повний образ сучасного працівника правоохоронної сфери навіть не мислиться. А тому завдання науково-педагогічних працівників – якомога більше сприяти дотриманню мовленнєвої автентичності здобувачів; допомагати їм якомога більше дізнаватися про культурні особливості і традиції країни, мова якої вивчається. Матеріалом дослідження є фрагменти текстів сучасних англійських періодичних видань та навчальних посібників з англійської мови для правників та для фахівців у сфері правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Методичний аналіз лінгвостилістичного потенціалу сучасних автентичних англійських текстів у навчанні розмовного мовлення показав, що вони забезпечують: 1) різноманітність тематики; 2) розширюють діапазон комунікативних ситуацій; 3) вводять лексико-стилістичний та екстралінгвальний матеріал, який відображає особливості сучасного розмовного мовлення. Автентичні тексти повинні розвивати естетичні потреби здобувачів вищої освіти, які тісно пов'язані з метою, інтересами, спроможностями, ідеалами особистості, і можуть бути сформовані лише за умов добору автентичних високоякісних текстів [4, с. 51].

Принцип добору частин автентичних текстів за тематикою зумовлений об'єктивним зв'язком лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників з реалізацією адекватної мовленнєвої поведінки: використання мовленнєвих ситуацій, навчальних і природних, що допомагає швидкому становленню динаміч-

ного стереотипу [5, с. 9]. Ситуативно-тематичний принцип є важливим під час групування мовного матеріалу з метою визначення його частотності та подальшого ужитку у конкретній мовній ситуації. У той же час фахово-спрямованими є мовленнєві ситуації і теми. Вони повинні стосуватися тих професійних і суспільних сфер комунікації, яких в подальшому будуть працювати майбутні фахівці.

Проілюструємо використання англійської фахової лексики на прикладі фрагменту з автентичного тексту з теми «Law enforcement in Ukraine and Great Britain», який, на наш погляд, показує професійне буття правоохоронця, його непривабливі та приємні сторони: ... «*We spend our time chasing criminals. You can be on the desk doing routine office work...It really means ... walking round keeping your eyes open.... It involved doing shift systems which is early, late, nights... You can come on duty thinking oh, you know: 'What a great day' and you end up with something terrible, happening, ... Every day is different*» [6, с. 165]. Отже, даний фрагмент з наповненням різноманітних синтаксичних конструкцій, моделей словотвору є основним джерелом інформації, пов'язаної з трудовою діяльністю майбутніх фахівців, змістовною базою для професійного дискурсу, творчої бесіди, дискусії, коментарів, обговорення.

У сучасних англійських автентичних текстах спостерігається явище колоквілізації словникового складу, тобто розкутість слововживання, використання мови сленгізмів, зміна стилістичного статусу слів, збільшення кількості відхилень від граматичних норм, огрубіння мовного вираження, емоціоналізації лексичного фонду мови, використання фахових, соціальних діалектів, ідіоматичних мовленнєвих одиниць з різним ступенем усталеності та структурної організації, які мають синкретичні, неподільні прагматичні значення [7, с. 5]. (Напр.: *sl. Bang to rights* – *syn. «dead to rights»* – *to catch criminal at the scene; foul play* – *an act that intentionally causes death; pat down* – *an act of checking the body of a person for weapons or drugs; to use soft hands* (the non-violent touching of a subject) *and hard hands* (involving punches, kicks, etc.); *go to jail* – *to be imprisoned; the long arm of the law* – *humor. justice, esp. In the form of the police, considered as something that criminals cannot escape from; innocent till proven guilty* – (of a person) *not guilty of a crime or sin, blameless; crime doesn't pay (saying)* – *people who commit crimes will not become rich, but will be caught and punished* [8, с. 38].

У носіїв англійської мови завдяки вживанню таких словосполучень активізується чинник, що впливає на думку та формує ставлення до закону та правосуддя, яке здійснюється у даному соціумі. Маємо приклад автентичного тексту, в якому висловлюється: негативна думка суспільства щодо чинного законодавства; питання судочинства, призначення і виконання покарання; розгляд мотивів, як суспільних так і соціально-психологічних, що підштовхують особу до вчинення злочинів; усвідомлення чи неусвідомлення своєї вини; реакція суспільства на злочин; суспільний погляд та уявлення про осіб, які охороняють правопорядок: «*My brother works as a police officer and tells me that drug-dealers, muggers, and burglars can be out of on the streets only after a few weeks or months after committing their crimes or even let off with fines. Some rapists and murderers are let out of prison after three of four years. As a result of this, many people are losing faith in the British system of justice... I totally agree with American idea of «three strikes and out»* – that

after committing three crimes criminals are locked up for life. That is the only way of protecting our society and deterring young people from life of crime» [9, с. 31].

Зазвичай носії англійської мови використовують дану лексику, щоб надати розповіді більш експресивного та емоційного характеру. Вони є невіддільною складовою іншомовного культурного та історичного спадку, але для нас вони можуть бути складними для сприйняття, оскільки ми не знаємо, який зміст вкладений в той чи інший фразеологізм, за яких обставин та умов він виник. Саме завдяки фразеологічним одиницям формується підґрунтя для розвитку фахового запасу сталих зворотів мови, що стосуються судових процесів, криміналістики, роботи правоохоронних органів, адвокатської діяльності тощо. Наприклад, **stand accused of** – *charged with doing something wrong* (*He stands accused of armed robbery*); **break jail** – *to escape from prison* (*He was jailed for life for murder. The prisoners have broken jail*); **behind bars** – *in prison* (*He is behind bars now*); **be on trial** – *to be charged in a court of law* (*He is behind bars now for armed robbery*); **aid and abet** – *to help somebody in criminal activity* (*He was accused of aiding and abetting the murderer*); **give somebody the benefit of the doubt** – *to give a decision that someone is not guilty of a crime* (*Your duty is to give the defendant the benefit of the doubt*); **assault and battery** – *an attack which includes not only threats but the actual use of violence* (*He is being charged with assault and battery*); **old offenders (hardened criminals)** – *men who have been guilty of many times* (*Putting this young man into prison alongside hardened criminals is the surest way to make him reoffend*) [6, с. 2]. Наведені вище лексичні сполучення надають мовленню користувача особливого семантичного потенціалу. Поєднання у фразеологізмах номінативних та емоційно оцінних елементів дає змогу комунікантам, зокрема фахівцям правоохоронної системи, правникам, учасникам правових процедур використовувати у мовленні лексичні сполучення такого характеру не лише для передавання логічного змісту думки, а й для вираження емоційного ставлення до розгляду відповідних судових справ.

Окрім функціонування лексичних особливостей автентичного фахового матеріалу, граматичний рівень характеризуються низкою як типових і нетипових конструкцій: наявністю складних речень з багатьма складнопідрядними, (*According to the Public Act of Great Britain where 12 or more persons who are present together use or threaten unlawful violence for a common purpose or the conduct of them (taken together) is such as would cause a person of reasonable firmness present at the scene to fear for his personal safety, each of those persons using violence for the common purpose is guilty of riot*); безособових конструкцій (*It is strongly felt by many people that capital punishment is the equivalent of judicial murder*), модальних дієслів, умовних речень, пасивних форм (*The only time that life sentences should be given is when a person is so dangerous that the community is at risk if he or she is let out of prison*), засобів міжфразового зв'язку (*Further more, the death penalty is seen as a savage and an affront to human dignity*) [5, с. 10], що допомагають мовцям реалізувати відповідні комунікативні наміри, при цьому дотримуватися загальної цілісності, послідовності та аргументованості висловлювання. Отже, соціокультурна інформація виражається наявністю в текстах стійких зв'язків і сполучень та відповідних асоціацій, що відображають реальну дійсність та структуру формування та формулювання думки, що властива певній нації [10, с. 10].

Висновки. Немає сумніву, що продуктивний ужиток частин автентичних текстів на фахову тематику під час занять з іноземної мови є важливим матеріалом для навчання розмовного мовлення. Водночас вагомим та цінним є той естетичний потенціал, який за умов урахування змістовних, мовних і методичних якостей даних текстів відображає реальну картину світу, вербальний менталітет народу, мову якого вивчаємо. Набуття мовної професійно-комунікативної компетенції розуміється як формування практичних, когнітивних, освітніх, професійних та соціальних цілей, пов'язаних з реалізацією майбутнього фахівця конкретної спеціальності (у нашому випадку – правоохоронця) у визначеному соціумі. Високий рівень володіння іноземною мовою допомагає реалізуватися молодому фахівцеві під час спілкування з зарубіжними колегами у професійній сфері, підвищує ефективність комунікації, допомагає краще орієнтуватись в робочих ситуаціях. Саме оригінальний, автентичний текст допомагає майбутнім фахівцям правоохоронної сфери максимально наблизитися до реальних умов спілкування іноземною мовою, готує їх до самостійного використання мовних засобів у професійному спілкуванні, формує їх як професіоналів сучасного зразка.

Література:

1. Бегека Д.А. Дидактична схема підготовки магістра іноземної мови до формування міжкультурних комунікативних умінь студентів. *Учені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського*. 2010. Том 23(62). Частина 1. С. 275–279.
2. Мороз Н.В. Формування соціокультурної компетенції як складової професійної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2007. 234 с.
3. Гречухіна І. Фаховий текст в навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі немовного профілю. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей*. Львів, 2018. С. 49–53.
4. Наталин В.П. Критерій змістовної автентичності навчального тексту. *Іноземні мови в школі*. 1999. №2. С. 50–52.
5. Березенська Л. І. Гуманкова О. С. Козловська О. І. Автентичний текст – основа формування соціокультурної компетенції учнів загальноосвітньої школи. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2004. №17. С. 9–10.
6. Зеленська О.П. Types of crimes. Навчальний посібник. Київ, 1999. 279 с.
7. Кіржнер С.Е. Навчання майбутніх юристів усного професійно спрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичного англійського мовлення та автентичної відеограми: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2009. 21 с.
8. Police. John Taylor – Jenny Dooley. Express Publishing. Book 1. 2011. 38 p.
9. Law. Virginia Evans. Jenny Dooley. David J. Smith. Express Publishing. 2011. 39 p.
10. Колодзько Т.М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 20 с.

Skovronska I., Yuskiv B. Speech and behavioral authenticity of future law enforcement officers at English classes

Summary. The article emphasizes the formation of a foreign-language personality of a student of higher education, which gives him the opportunity to be an effective

participant in intercultural communication in a specific society. Observing the authenticity of educational material and the authenticity of speech behavior of students of higher education is an effective means of increasing motivation and interest in learning and using foreign language colloquial vocabulary, taking into account socio-cultural features, the knowledge of an unknown language culture, and in this way contributes to the formation and perception of discourse in educational and speech, social and everyday situations. Authentic is what we call such discourse, which is qualitative from the point of view of its functioning and the use of those speech mechanisms that contribute to the implementation of communication in natural conditions of existence. The authentic text is characterized by a considerable selection of authentic and common vocabulary, as well as the correct grammatical design of the statement. It reflects the unique flavor of the country, the language of which is studied, as well as information that is interesting and significant for students of higher education and corresponds to their professional direction, needs and interests. Possessing information about a foreign language culture, the user will more easily enter into intercultural contacts with another person. Therefore, the effectiveness of communication between representatives of different cultures lies not only in overcoming the language barrier, but also the intercultural one. One of the means

of implementing these requirements in practice is the use in the learning process of fragments of authentic texts of modern English-language periodicals, which correlate with the personal experience of students of higher education, develop imagination and thinking, and include unfamiliar vocabulary used by native speakers. The use of foreign linguistic and regional studies material in the educational process is an effective means of increasing the motivation to study and use of a foreign language colloquial vocabulary, taking into account socio-cultural features, observing the speech authenticity of future law enforcement professionals. One of the means of implementing these requirements in practice is the use in the learning process of fragments of authentic texts of modern English-language printed publications, which correlate with the personal experience of students of higher education, develop imagination and thinking, and include unfamiliar vocabulary used by native speakers. Possessing the knowledge about the culture of a foreign language, the speaker will more easily enter into intercultural contacts with another person. Therefore, the effectiveness of communication between representatives of different cultures lies not only in overcoming the language barrier, but also the intercultural one.

Key words: speech authenticity, fragment of an authentic text, communicative competence, intercultural contact, speech behavior, language barrier, native speaker.